

(On)bewerkt beroemd

Een onderzoek onder tieners van 11 tot 17, naar:

- beroemd willen worden
- eigen foto's publiceren en corrigeren
- zelfbeeld en medische correcties
- media-consumptie

Stichting Mijn Kind Online

Postbus 30000, 2500 GA Den Haag

tel.: 070 - 446 15 96

www.mijnkindonline.nl

Research en tekst:

Marion Duimel

Mei 2009

Inhoud

1. Inleiding	3
<i>Onderzoeksopzet</i>	3
2. Beroemd worden.....	4
<i>Wie wil er beroemd worden?</i>	4
<i>Redenen om beroemd te willen zijn</i>	5
3. Foto's maken van jezelf	6
<i>Frequentie van foto's maken</i>	6
<i>Hoe kom ik over op de foto?</i>	6
<i>Bewust op de foto</i>	7
4. Fotobewerking en bewerkingsvaardigheden	9
<i>Frequentie van fotobewerken</i>	9
<i>Wil jij mijn foto bewerken?</i>	9
<i>Zelfinschatting vaardigheden: van slecht tot supergoed</i>	10
<i>Foto's online zetten</i>	10
<i>Verschillende toepassingen van fotobewerking</i>	11
<i>Hoe tieners fotobewerken leren</i>	12
5. (On)tevredenheid over het uiterlijk	13
<i>Tevreden of niet?</i>	13
<i>Wat vind je mooi aan jezelf...</i>	13
<i>...en wat wil je liever veranderen?</i>	14
<i>Virtueel opereren of in het echt?</i>	15
6. Media en meningen.....	16
<i>Media-consumptie</i>	16
<i>Hoeveel shoppen de media?</i>	16
<i>Meningen over fotoshoppen</i>	17
<i>Wel of niet op een billboard</i>	18
7. Onderlinge verbanden.....	19

1. Inleiding

Dit rapport gaat over tieners en beroemd zijn, foto's maken en bewerken, het zelfbeeld van tieners en hun media consumptie. Het onderzoek kent geen centrale vraagstelling maar is een verkennende beschrijving van de genoemde onderwerpen en hun onderlinge samenhang. Maken tieners die beroemd willen worden bijvoorbeeld vaker foto's van zichzelf? Is er een verband tussen hun zelfbeeld en het zien van media met ideaalbeelden erin?

De hoofdstukken zijn ingedeeld naar de aangegeven onderwerpen. Waar relevant beschrijven we de samenhang tussen onderwerpen binnen een hoofdstuk. Het laatste hoofdstuk bevat de verbanden tussen de thema's uit alle verschillende hoofdstukken.

Onderzoeksopzet

Stichting Mijn Kind online heeft een enquête gehouden onder 500 kinderen van 11 tot en met 17 jaar. De enquête is uitgevoerd door onderzoeksbureau NoTies via het internetpanel InVotes. De verdeling in de steekproef is naar geslacht en leeftijd gelijk aan die in de populatie.

De zwarte balkjes in de figuren van dit rapport zijn de totaalcijfers (meisjes en jongens samen). De blauwe balkjes representeren afzonderlijk de jongens en de roze balkjes de meisjes. De significante verschillen tussen jongens en meisjes bespreken we in de tekst (significant betekent dat je er van uit mag gaan dat de gevonden verschillen in deze steekproef ook onder alle tieners in de bevolking bestaan, we hanteren een betrouwbaarheidsinterval van 95%).

De belangrijkste significante opleidings- en leeftijdsverschillen worden eveneens in de tekst genoemd. 500 respondenten verdeeld over zeven leeftijdsgroepen levert ongeveer 70 tieners per leeftijd op. Als we deze 70 tieners vervolgens uitsplitsen over vele mogelijke antwoordcategorieën, blijft er weinig 'celvulling' over, zoals dat genoemd wordt. Daarom spreken we in dergelijke gevallen liever over de richting van het verband of omschrijven we de verschillen, dan dat we deze vastpinnen op percentages.

Tot slot staan onderzoeken zoals deze (met één meetmoment) het niet toe om te spreken van oorzaak en gevolg. Vaak is dat wel af te leiden uit de twee variabelen, bijvoorbeeld als de een duidelijk onafhankelijk is, zoals leeftijd of geslacht, maar soms is dit ook lastiger te herkennen. Wel kunnen we verbanden en samenhang aantonen; naarmate de ene variabele hoger wordt, neemt de ander toe of af.

2. Beroemd worden

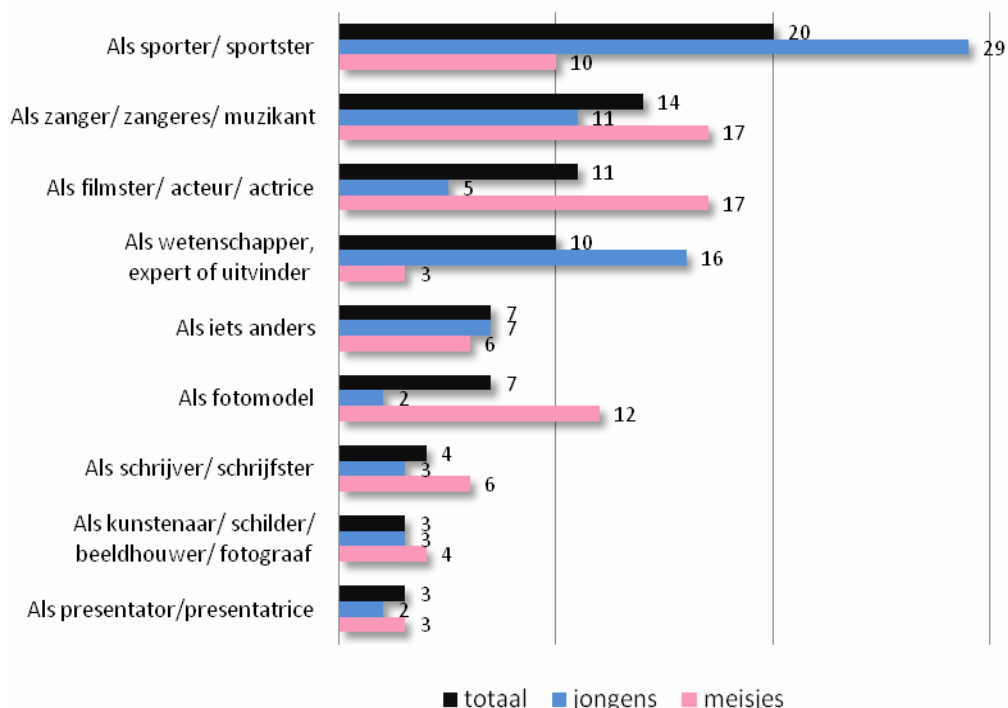
Wie wil er beroemd worden?

Met de eerste vraag van ons onderzoek vallen we meteen met de deur in huis: zou je beroemd willen worden? 61% van de 11-17-jarigen wil dat wel, 39% ziet dat niet zitten. Sexe, opleiding en leeftijd vertonen daarin geen significant verschil: meisjes, jongens, en tieners van alle leeftijden en opleidingsniveaus¹ willen dus even vaak beroemd worden.

Wel zijn er grote verschillen tussen jongens en meisjes in de manier waaróp ze beroemd willen worden (figuur 2.1). De jongens (blauwe balkjes) willen dat vooral als sporter en als wetenschapper, expert of uitvinder. Meisjes (roze balkjes) vergaren liever faam als zangeres, actrice of fotomodel. Opleiding en leeftijd tonen over het geheel geen significant verband, maar wel valt op dat degenen die beroemd willen worden als wetenschapper vooral vwo-ers zijn. Een niet al te verrassende bevinding, aangezien vwo letterlijk Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs betekent.

Bij de antwoorden op de vraag hóe de tieners bekend willen worden, zijn er opeens een stuk minder tieners die niet beroemd willen worden dan aanvankelijk (22% in plaats van 39%, zie hierboven). Degenen die eerst niet beroemd wilden worden, zeggen dit in de vervolgvraag toch wel te willen, en dan met name als sporter. Misschien hadden ze deze mogelijkheid bij de eerste vraag niet bedacht en hadden ze 'beroemd worden' opgevat als iets in de entertainment sector. Er is tot slot geen verband tussen leeftijd en de manieren waarop tieners beroemd willen worden.

Als wat zou je het allerliefst bekend of beroemd willen worden?

Figuur 2.1. Manieren waarop 11-17-jarigen beroemd willen worden.

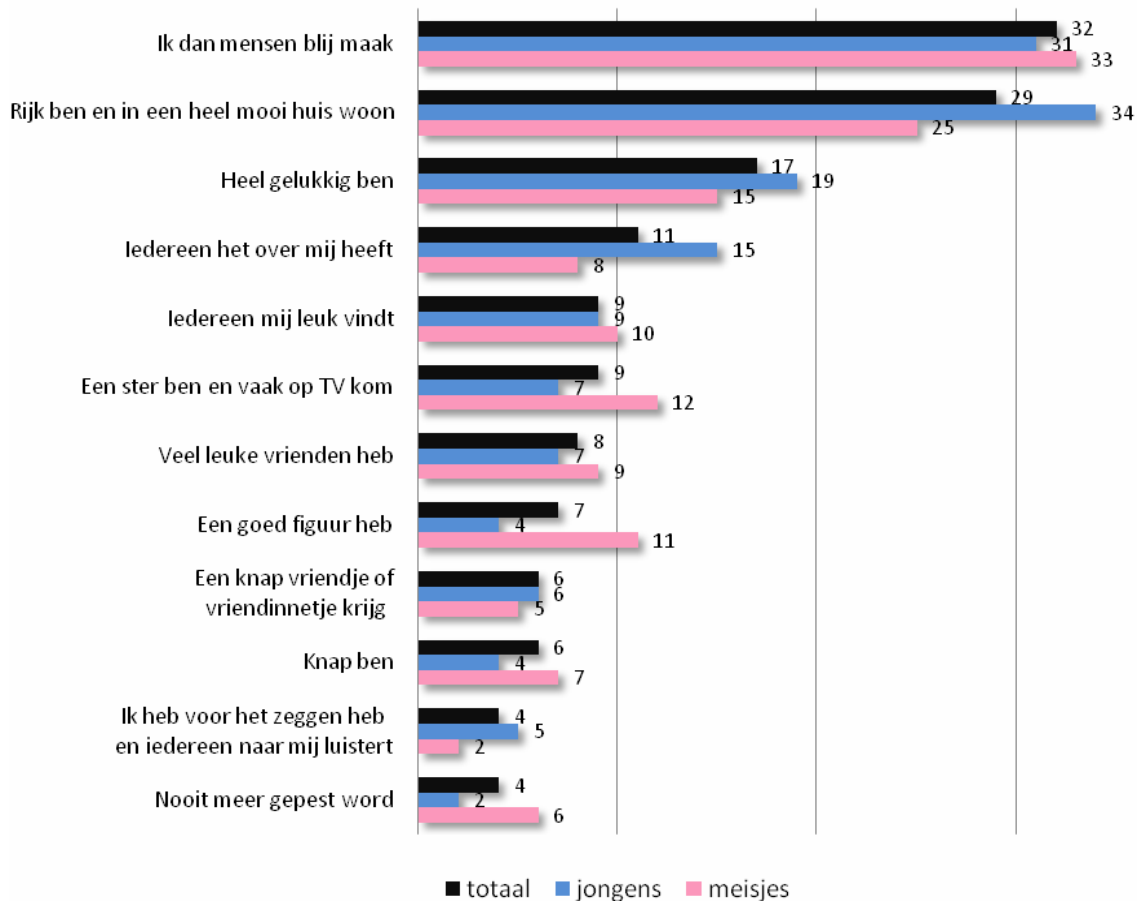
¹ Wanneer er over opleidingsniveau gesproken wordt, hebben we de tieners die vmbo, havo of vwo als opleidingsniveau hebben ingevuld vergeleken, en vallen basisschoolleerlingen dus buiten beschouwing.

Redenen om beroemd te willen zijn

We hebben de jongeren vervolgens twaalf redenen om beroemd te willen zijn voorgelegd (figuur 2.2). De reden die de tieners het meest genoemd hebben, is de enige reden die niet over zichzelf maar over anderen gaat; namelijk dat ze dan andere mensen blij maken. De jeugd van tegenwoordig toont zich daarmee dus sociaal, aangezien motieven die te maken hebben met aandacht en acceptatie een stuk minder belangrijk voor hen zijn (en dat in de puberteit!).

Beroemd worden om rijk te zijn en in een mooi huis te wonen noemen vooral jongens. Ook het idee dat iedereen het dan over hen heeft is belangrijker voor jongens dan voor meisjes. Redenen die meisjes significant vaker noemen zijn dat ze dan vaak op TV komen en een goed figuur hebben. De jongste tieners (11, 12 en 13 jaar) noemen een goed figuur minder vaak dan de oudere tieners. De enige reden die met opleiding samenhangt, is het beroemd willen worden omdat je dan andere mensen blij maakt. Hoe hoger opgeleid, hoe meer tieners deze reden noemen.

Om welke van de volgende redenen zou je beroemd willen zijn? Omdat ik dan...

Figuur 2.2. Redenen van 11-17-jarigen om beroemd te willen worden.

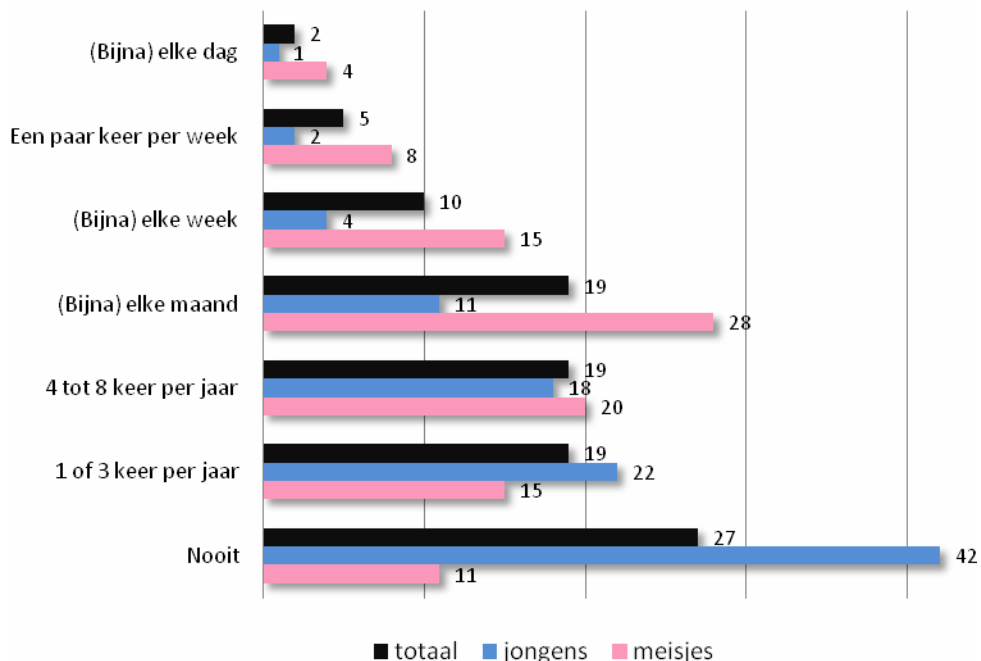
3. Foto's maken van jezelf

Frequentie van foto's maken

Er zijn waarschijnlijk weinig volwassenen die vroeger vaak foto's van zichzelf maakten. Maar voor de huidige jeugd die over digitale camera's, mobieltjes en webcams beschikt, is het heel normaal om jezelf te fotograferen. Driekwart van de tieners doet dit wel eens (figuur 3.1). Het is echter geen hobby waar tieners continu mee bezig zijn; 17% maakt wekelijks of vaker een foto van zichzelf. De rest van een paar keer jaar tot ongeveer eens per maand. Foto's maken van jezelf is echt een meisjesding; veel meer meisjes doen het dan jongens en bovendien doen ze het vaker. Slechts 11% van de meiden maakt nooit een foto van zichzelf, van de jongens is dat daarentegen wel 40%. Van de meisjes fotografeert 29% zichzelf elke week of vaker tegenover maar 8% van de jongens.

Er is een piek waar te nemen bij de 14 en 15-jarigen wat betreft jezelf fotograferen. Zij zijn het meest en het vaakst bezig met foto's maken van zichzelf. Het verschil tussen de overige leeftijden is niet zo groot. Daarnaast is er een duidelijk opleidingseffect; hoe hoger opgeleid, hoe minder vaak jongeren zichzelf fotograferen.

Hoe vaak maak je foto's van jezelf?

Figuur 3.1. Frequentie waarmee 11-17-jarigen foto's van zichzelf maken.

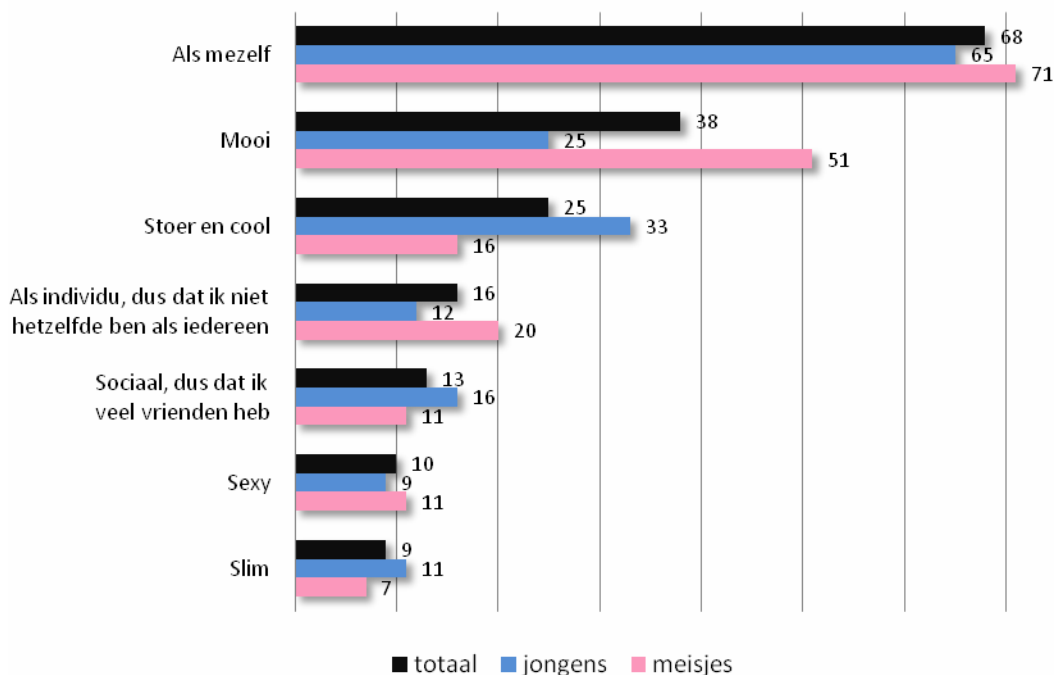
Hoe kom ik over op de foto?

Mensen kunnen op allerlei verschillende manieren op de foto staan. In de media worden nog wel eens zorgen geuit over tienermeisjes die (te) sexy op foto's poseren. Van jongens worden foto's waar ze met een (nep)wapen of geld op staan besproken, al zijn dit natuurlijk niet de dagelijkse

plaatjes die op Hyves te vinden zijn. Op welke manieren zeggen tieners zelf het liefst te willen overkomen op de foto? Het allerbelangrijkste is toch echt om 'als jezelf' over te komen (figuur 3.2). Dat vinden ze zelfs aanzienlijk belangrijker dan mooi overkomen op de foto. Een heel groot verschil hierin is er tussen jongens en meisjes; zoals te verwachten was, willen meisjes veel vaker dan jongens mooi overkomen op een foto. Toch wil een kwart van de jongens mooi overkomen op een foto. Hun belangrijkste reden (afgezien van 'als mezelf') is natuurlijk 'stoer en cool', iets wat de meisjes veel minder belangrijk vinden.

Maar één op de tien 11-17-jarigen wil sexy of slim op de foto overkomen. Vooral de hoger opgeleide jongeren willen slim overkomen maar ook sociaal en als individu overkomen vinden zij belangrijker dan lager opgeleide tieners. Wat betreft leeftijd geldt dat hoe ouder de tiener is, hoe vaker hij of zij op alle verschillende manieren wil overkomen op de foto met uitzondering van stoer en cool, daar is een leeftijdsverschil in. De jongeren die ingevuld hebben dat ze mooi willen overkomen op de foto, maken vaker foto's van zichzelf dan degenen die dit niet ingevuld hebben. Voor de overige manieren uit figuur 3.2 gaat dit verband niet op.

Hoe wil je graag overkomen op een foto?

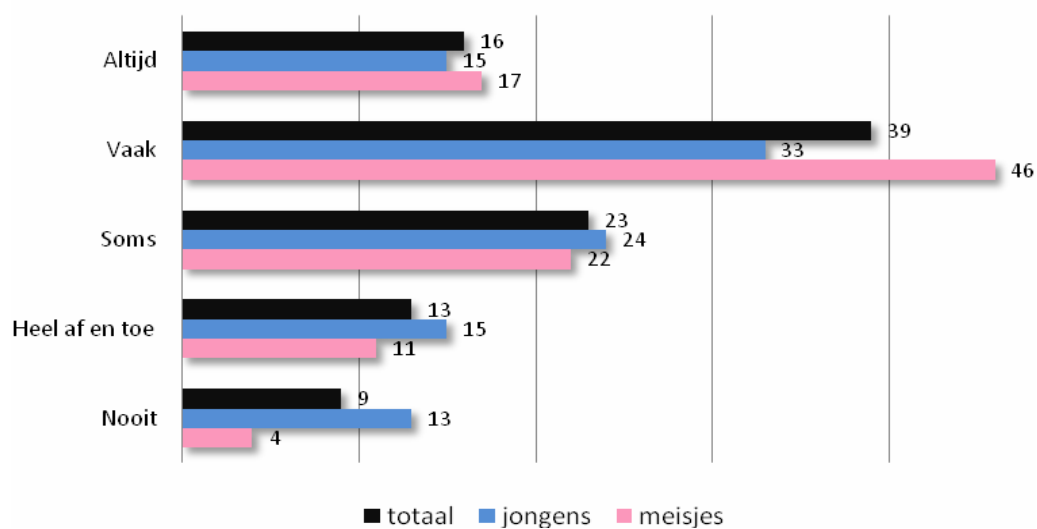

Figuur 3.2. Manieren waarop 11-17-jarigen op de foto willen overkomen.

Bewust op de foto

Jongeren kunnen opzettelijk proberen op de door hen genoemde redenen op de foto te worden vastgelegd. In hoeverre zijn zij daar bewust mee bezig? Een ruime meerderheid (55%) zegt daar vaak of altijd mee bezig te zijn wanneer er een foto gemaakt wordt (figuur 3.3). Daarbij zijn er geen significante verschillen tussen de diverse manieren, het is dus niet zo dat degenen die sexy over willen komen dit vaker bewust proberen dan degenen die slim willen overkomen. Jongens zijn een stuk minder bezig met hoe ze op de foto komen dan meisjes. Opleiding en leeftijd spelen geen rol.

Hoe vaak probeer je ook echt op de manier(en) die je net hebt ingevuld op de foto te komen?

Figuur 3.3. Frequentie waarmee tieners bewust op bepaalde manier op de foto proberen te komen.

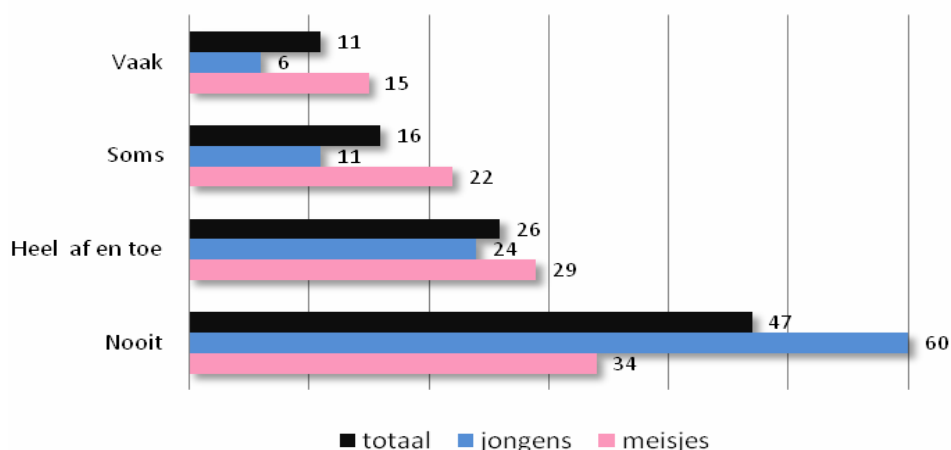
4. Fotobewerking en bewerkingsvaardigheden

Frequentie van fotobewerken

Een foto van jezelf, al dan niet zelfgemaakt, kun je met de computer bewerken. Dit kan van het eenvoudige *Paint* dat automatisch met Windows meekomt tot en met het professionele *Photoshop*. Uit dit bekende softwarepakket is zelfs de term 'fotoshoppen' voortgekomen; het bewerken van een foto. 53% van de tieners bewerkt wel eens foto's van zichzelf (figuur 4.1). Aanzienlijk meer meisjes doen dat dan jongens en ook doen ze het veel frequenter. Net als bij het foto's maken van zichzelf is ook bij het bewerken van deze foto's een piek te zien bij de 14 en 15-jarigen. De jongste tieners (11, 12 en 13 jaar) zijn er iets minder vaak mee bezig. Er is geen significant verschil tussen vmbo'ers, havisten en vwo-leerlingen in fotobewerking van zichzelf.

Hoe vaker jongeren foto's bewerken, hoe meer verschillende aanpassingen zij aan een foto doen, hoe beter zij hun vaardigheden inschatten en hoe vaker zij foto's online zetten. Dit zijn stuk voor stuk sterke verbanden. Deze aanpassingen, vaardigheden en het online zetten komen verderop in dit hoofdstuk afzonderlijk aan de orde.

Bewerk je foto's van jezelf op de computer? (Bijvoorbeeld zwart-wit maken, tekst erbij plakken enzo)

Figuur 4.1. Frequentie waarmee 11-17-jarigen foto's van zichzelf bewerken.

Wil jij mijn foto bewerken?

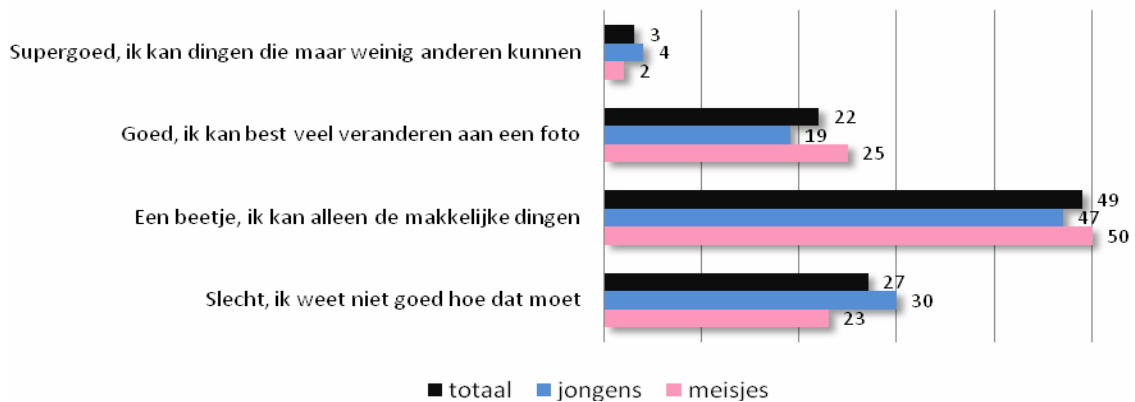
Je kunt zelf je foto bewerken maar je kunt natuurlijk ook iemand anders vragen om het voor je te doen. 20% van de tieners vraagt dit wel eens. Meisjes doen dat vaker (25%) dan jongens (17%). Opvallend genoeg is het niet zo dat degenen die dit aan anderen vragen zelf geen foto's bewerken of vinden dat ze er slecht in zijn. Integendeel: hoe vaker jongeren zelf foto's bewerken, hoe vaker ze ook anderen vragen om dit voor hen te doen. Ook vragen jongeren die van zichzelf vinden dat ze goed zijn in fotobewerken vaker iemand anders om een foto te bewerken (27%), dan jongeren die zeggen dat ze niet weten hoe dat moet; daarvan vraagt maar 13% om deze gunst.

Er is geen significant leeftijdseffect al wijzen de gegevens in de richting dat 11 en 12-jarigen iets vaker vragen of iemand anders een foto voor ze wil bewerken. Deze jonge tieners zijn echter niet degenen die zelf ook vaak fotobewerken zoals hierboven staat. Opleiding speelt wel een rol; vwo'ers en havo leerlingen vragen het minder vaak dan vmbo-leerlingen.

Zelfinschatting vaardigheden: van slecht tot supergoed

Tieners worden vaak gezien als digitale voorlopers die heel goed met de computer om kunnen gaan. Op het gebied van fotobewerking valt dat tegen. Maar 22% vindt zichzelf goed en slechts 3% kwalificeert zichzelf als supergoed (figuur 4.2). Ruim een kwart noemt zichzelf ronduit slecht in fotobewerken en de helft zegt alleen de makkelijke dingen te kunnen. De verschillen tussen jongens en meisjes zijn net niet significant. Wederom vallen de 14- en 15-jarigen op omdat zij vaker zeggen goed te zijn dan de andere leeftijden. Dit is waarschijnlijk zo omdat ze het ook vaker doen, want oefening baart kunst. De allerjongsten zijn - volgens henzelf - het minst goed en het opleidingsniveau maakt niet uit.

Hoe goed ben jij in fotobewerken?

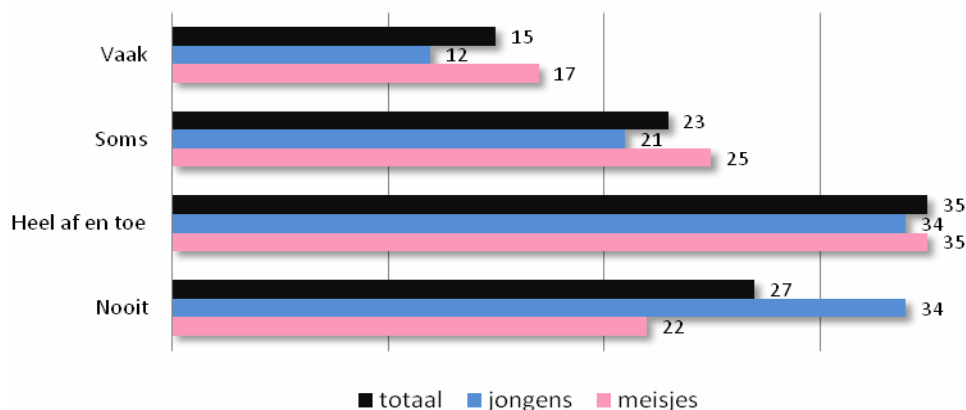

Figuur 4.2. Zelfinschatting vaardigheden betreft fotobewerking van 11-17-jarigen.

Foto's online zetten

Van degenen die foto's van zichzelf bewerken, zet driekwart deze vervolgens ook online, meisjes een stuk vaker dan jongens (figuur 4.3). De grootste groep (35%) zegt dit echter maar heel af en toe te doen. 15% zet hun bewerkte foto's vaak online. Hoe lager opgeleid de tiener is, hoe vaker hij of zij foto's online zet. Leeftijd is over het geheel genomen niet significant, al valt wel op dat de 11-jarigen het minst vaak foto's online zetten.

Hoe vaak zet je bewerkte foto's van jezelf online?

Figuur 4.3. Frequentie waarmee 11-17-jarigen, die foto's van zichzelf bewerken, deze foto's online zetten.

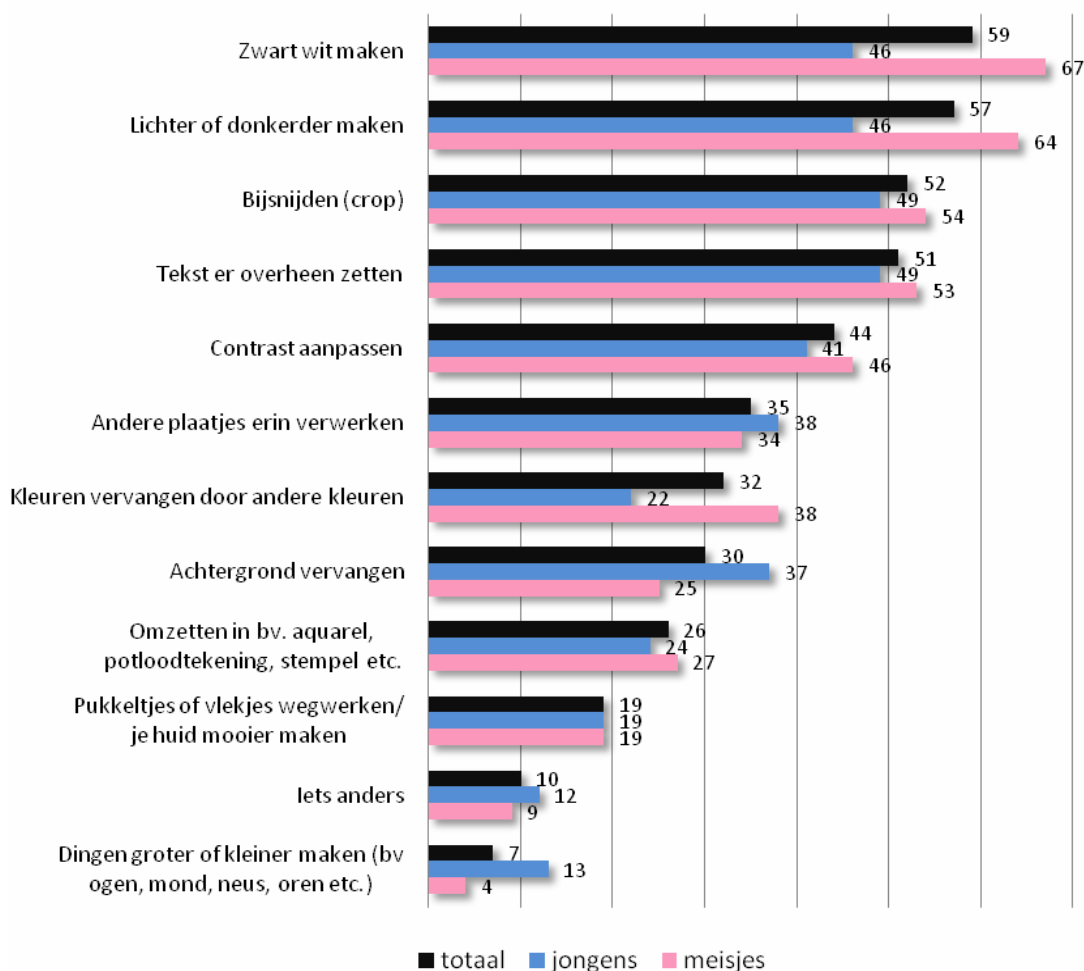
Verschillende toepassingen van fotobewerking

Er zijn vele manieren om een foto te bewerken. Van de belichting of het contrast aanpassen tot elementen in de foto erbij plaatsen, of zelfs veranderen van kleur of grootte. Een foto zwart-wit maken is de populairste bewerking; drie op de vijf jongeren die fotobewerken doen dit (figuur 4.4). Ook maakt de meerderheid hun foto lichter of donkerder, snijdt deze bij of zet er tekst overheen. Het spelen met de belichting en het omzetten in zwart-wit is een stuk geliefder bij meisjes dan jongens. Ook kleuren vervangen doen zij vaker. De enige twee bewerkingen die jongens vaker dan meisjes doen is het vervangen van de achtergrond en dingen groter of kleiner maken.

Opvallend zijn enkele verschillen naar opleidingsniveau. Vmbo'ers en havo leerlingen zetten veel vaker tekst over een foto dan vwo-leerlingen. Hetzelfde geldt voor plaatjes in de foto verwerken. Fotobewerkingen die hoger opgeleide tieners juist weer vaker doen dan lager opgeleide tieners zijn lichter of donkerder maken, contrast aanpassen en croppen (bijsnijden).

In overeenstemming met met de inschatting van hun vaardigheden, doen tieners op jongere leeftijd minder aan fotobewerking dan de oudere tieners. Sowieso hangt de eigen inschatting sterk samen met het aantal van de toepassingen in figuur 4.4. Jongeren die zichzelf als slecht in fotobewerken bestempelen, voeren gemiddeld 0,3 van de toepassingen uit. Degenen die vinden dat ze het een beetje kunnen 2,4 en degenen die zichzelf als goed of supergoed bestempelen voeren gemiddeld 4 van de bewerkingen uit.

Wat doe je allemaal met je foto's?

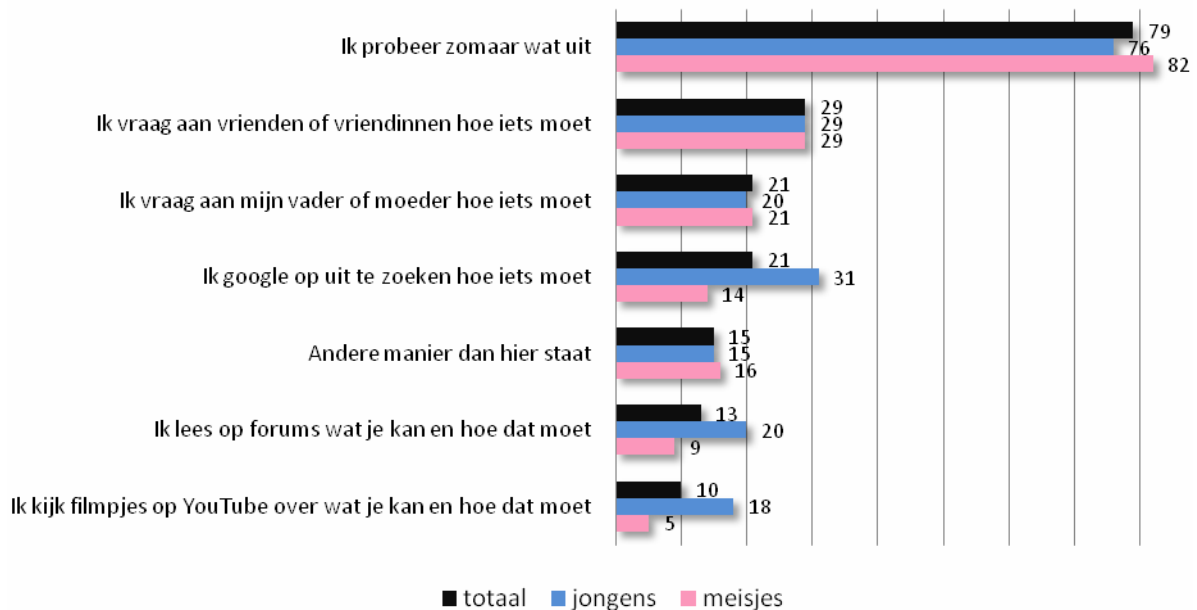

Figuur 4.4. Fotobewerking toepassingen door 11-17-jarigen die foto's van zichzelf bewerken.

Hoe tieners fotobewerken leren

Hoe doen tieners hun vaardigheden om foto's te bewerken op? De overgrote meerderheid zegt zomaar wat uit te proberen (figuur 4.5). Dit is de zogenaamde 'trial and error' methode waarmee jongeren veelal computervaardigheden leren. Zonder knoppenvrees proberen ze iets net zo lang uit tot het werkt. Op de tweede plaats (en op grote afstand) zeggen jongeren aan hun vrienden te vragen hoe iets moet en in iets mindere mate gaan zij naar hun ouders. Wel is het zo dat de 11- en 12-jarigen vaker naar hun ouders gaan dan oudere tieners. Naarmate de tiener ouder is, gebruikt die vaker Google of forums, en ook het zomaar wat uitproberen wordt vaker gedaan naarmate de tiener ouder is. Verder is opzoeken via Google of forums hoe iets moet, veel meer in trek bij jongens dan bij meisjes. Bovendien gebruiken jongens vaker filmpjes op YouTube waarin uitgelegd wordt hoe iets moet.

Op welke manieren heb je geleerd hoe je foto's kan bewerken?

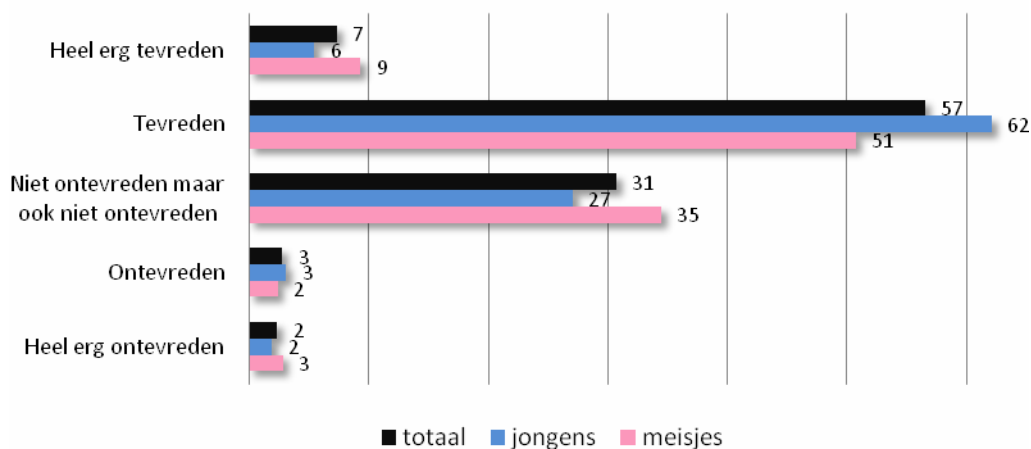
Figuur 4.5. Manieren waarop 11-17-jarigen die foto's van zichzelf bewerken deze vaardigheden zeggen te hebben geleerd.

5. (On)tevredenheid over het uiterlijk

Tevreden of niet?

Maar 5% van de tieners is ontevreden over hoe zij eruit zien (figuur 5.1). Dat betekent niet automatisch dat de rest tevreden is; bijna een derde vindt hun uiterlijk zozo. Zij zijn niet tevreden maar ook niet ontevreden. Gelukkig is de grootste groep (bijna tweederde) gewoon tevreden met hoe zij eruit zien. De verschillen in sexe en opleidingsniveau zijn allemaal niet significant. Bij leeftijd is er een negatieve relatie; hoe ouder, hoe minder tevreden, maar dit verband is heel zwak.

Ben je tevreden met hoe je eruit ziet?

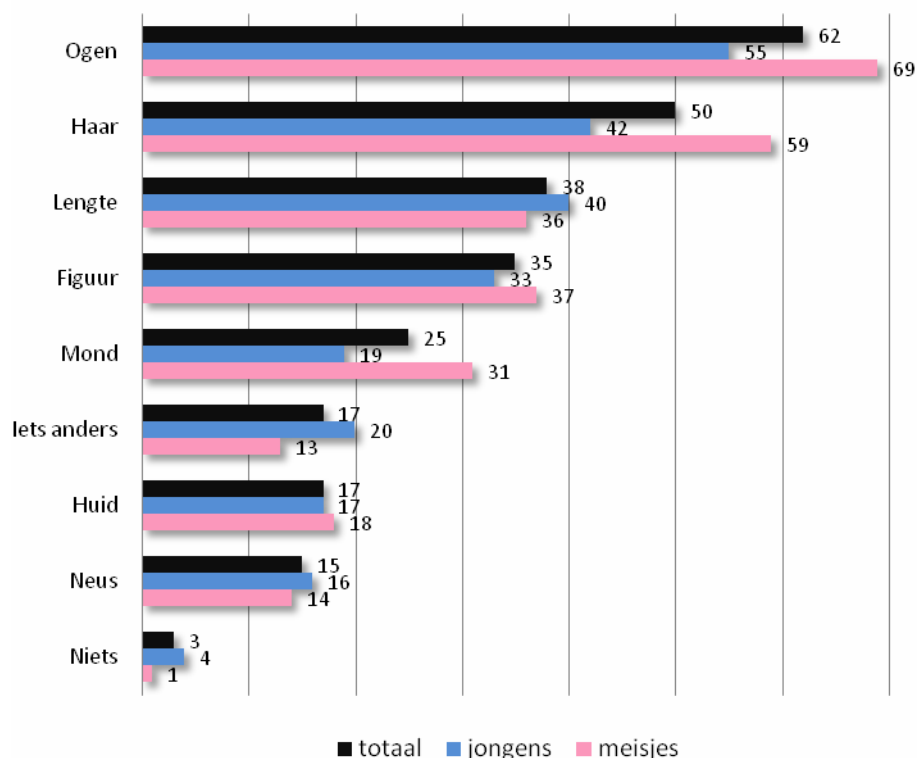

Figuur 5.1. Mate waarin tieners tevreden zijn over ze eruit zien.

Wat vind je mooi aan jezelf...

Bijna alle tieners weten wel een of meerdere dingen op te noemen aan zichzelf waar ze blij mee zijn. Slechts 3% zegt nergens blij mee te zijn (figuur 5.2). Hun ogen waarderen de tieners het meest en op de tweede plaats staat hun haar. De neus is iets wat de minste tieners mooi vinden, en "wat heb je een mooie neus" hoor je inderdaad minder vaak dan "wat heb je mooie ogen"! Ogen, haar en mond noemen meiden significant vaker dan jongens. Andersom is er niet iets dat jongens duidelijk vaker noemen. Er is verder geen duidelijke relatie met leeftijd en dat geldt ook voor opleiding. Gemiddeld hebben de tieners 2,6 van de 8 dingen uit figuur 5.2 opgenoemd die ze mooi vinden aan zichzelf ('niets' niet meegeteld). Meisjes noemen met gemiddeld 2,8 dingen iets meer dan jongens (2,4). Daarnaast is er een relatie met of ze tevreden zijn met zichzelf. De jongeren die zeggen ontevreden te zijn, noemden gemiddeld 1,4 dingen, de middengroep 2,1 dingen en de tevreden tieners noemden 2,9 dingen op.

Wat vind je mooi aan jezelf?

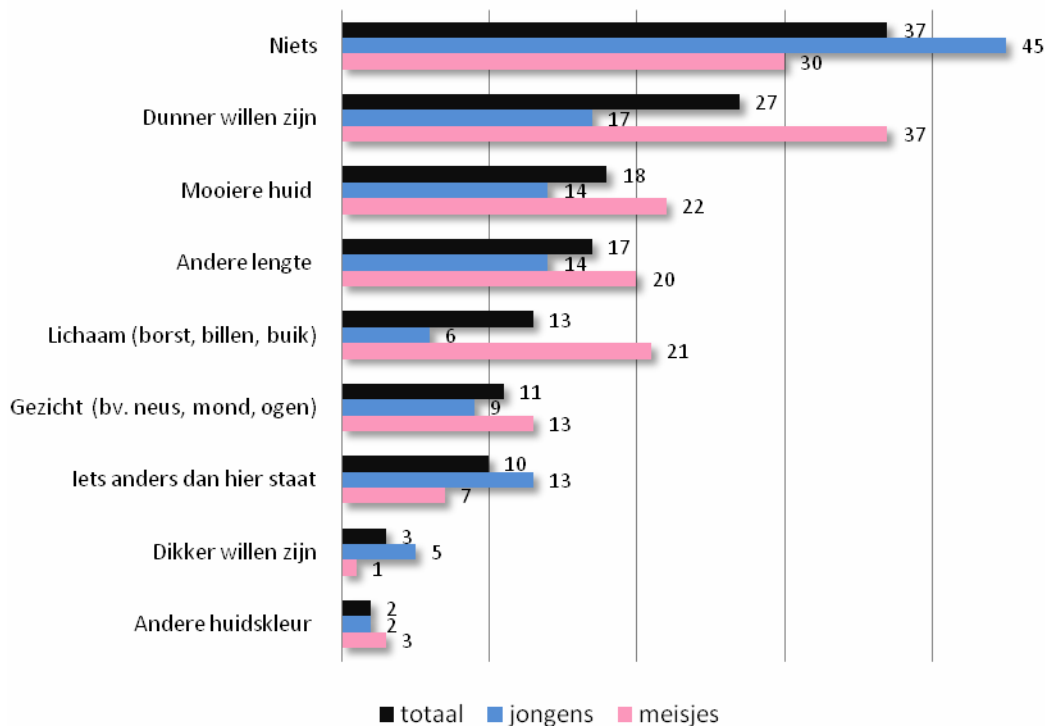
Figuur 5.2. Fysieke kenmerken die 11-17-jaringen mooi vinden aan zichzelf.

...en wat wil je liever veranderen?

Bijna tweederde van de tieners zou wel iets willen veranderen aan zichzelf (figuur 5.3.). De meesten willen graag dunner zijn (vooral meisjes). Ook willen meisjes significant vaker iets veranderen aan hun huid en lichaam. De jongens willen vaker niets veranderen, dikker zijn of iets anders dan in de figuur staat. Er zijn geen duidelijke opleidingsverschillen. Wat betreft leeftijd is er wel een sterk verband: hoe ouder, hoe meer tieners iets aan zichzelf willen veranderen. Veranderingen aan gezicht, huid en lichaam spelen een stuk minder voor de jongere tieners (11, 12 en 13 jaar). Dit effect is er echter niet voor dunner willen zijn. Een andere lengte willen hebben is ook niet aan leeftijd gebonden.

Gemiddeld willen jongeren 1 ding veranderen aan zichzelf van de 8 uit figuur 5.3. ('niets' wederom niet meegerekend). Jongens minder (0,8) dan meisjes (1,2). Ook in dit geval is er weer een relatie tussen tevreden zijn en het aantal zaken dat tieners anders zouden willen zien. Jongeren die niet tevreden met zichzelf zijn, willen gemiddeld 2 dingen veranderen, jongeren die niet tevreden maar ook niet ontevreden zijn 1,5 dingen en de tevreden jongeren 0,7 dingen.

Zou je iets willen veranderen aan jezelf?

Figuur 5.3. Fysieke kenmerken die 11-17-jarigen zouden willen veranderen aan zichzelf.

Virtueel opereren of in het echt?

De dingen die tieners anders zouden willen zien aan zichzelf, kunnen ze proberen op een foto te veranderen. 14% van degenen die fotobewerken en iets aan zichzelf wil veranderen, doet dat wel eens op de foto. Daarin is geen significant verschil tussen meisjes en jongens en ook niet naar opleidingsniveau en leeftijd. Nadere analyse leert dat het hier vooral gaat om degenen die een mooiere huid willen hebben. En inderdaad, als we dit vergelijken met de fotobewerking “pukkeltjes of vlekjes wegwerken of je huid mooier maken” (zie figuur 4.4) dan blijken jongeren die een mooiere huid willen hebben dit vaker te doen dan degenen die geen mooiere huid willen.

Een stuk rigoureuze aanpak om de gewenste dingen te veranderen is een operatie. 14% van de jongeren die iets anders zou willen zien aan zichzelf wil graag een operatie indien deze gratis is. 3% is bereid ervoor te betalen. Tezamen staat dus 17% van deze jongeren open voor een operatie. 83% wil geen operatie. Er is daarin geen verschil tussen jongens en meisjes en ook niet naar opleidingsniveau of leeftijd.

Tot slot zijn ook hier onderling significante relaties te vinden, weliswaar met een zeker ‘open deur’ gehalte: naarmate jongeren minder tevreden zijn met zichzelf willen ze vaker een operatie. Degenen die een operatie willen, noemen ook meer dingen die ze willen veranderen aan zichzelf.

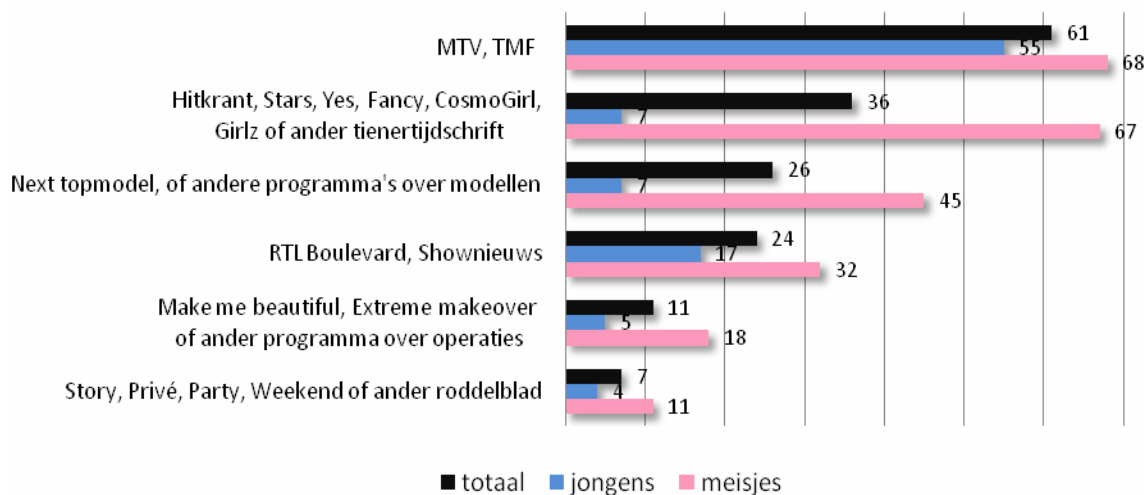
6. Media en meningen

Media-consumptie

Met het oog op mogelijke relaties met hun zelfbeeld hebben we tieners verschillende media waarin ideaaltypen voorbij komen voorgelegd met de vraag of zij hier wel eens naar kijken. MTV en TMF zijn (gewild of ongewild) onderdeel van de maatschappelijke discussie wat videoclips met onder andere uitdagende meiden doen met het zelfbeeld en seksuele ideeën van jongeren.

Deze muziekzenders die naast allerlei soorten en maten videoclips ook andere programma's gericht op jongeren uitzenden, zijn zeer populair bij de tieners. 61% van de jongeren kijkt ernaar, meiden wat vaker dan jongens (figuur 6.1). Bij alle overige media zijn de meisjes sterk oververtegenwoordigd. Zij lezen vaker de genoemde tijdschriften, en kijken vaker programma's die over modellen gaan of make-overs, al dan niet inclusief operaties. Naar showprogramma's, waarin ook de glamour wereld centraal staat, kijkt een derde van de tieners. Gemiddeld kijken de tieners naar 1,7 van de genoemde media, meisjes duidelijk naar meer (2,4) dan jongens (1).

Kijk of lees je een van de volgende zenders, programma's, websites of bladen?

Figuur 6.1. Mediaconsumptie van 11-17-jarigen.

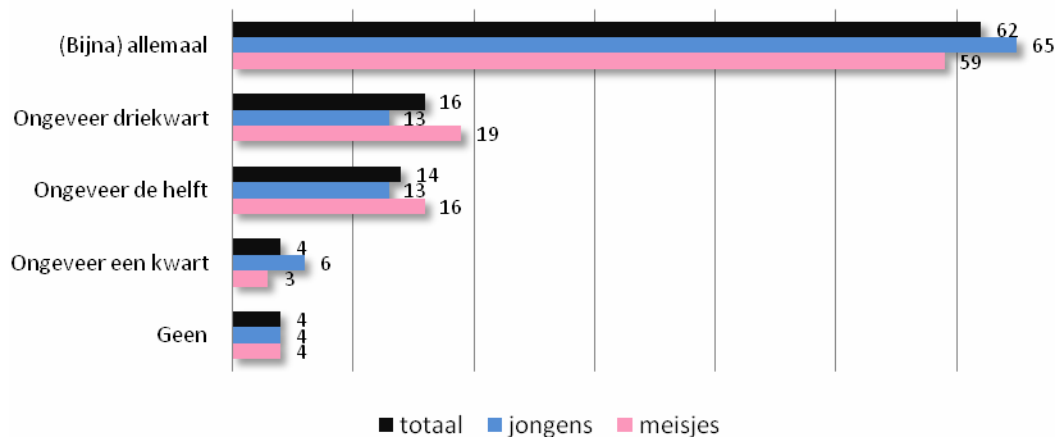
Hoeveel shoppen de media?

Het feit dat uiterlijk zo aanwezig is in de media trekt op zich ook veel media aandacht. Sunny Bergman heeft er de bekende documentaire 'Beperkt houdbaar' over gemaakt met bijbehorende website. Ook heeft ze de logo-actie 'Photoshop vrij' voor bladen geïnitieerd. Volgens Bergman zijn veel mensen zich er niet van bewust hoe normaal het is dat foto's bewerkt worden. Iedere foto gaat volgens haar door Photoshop sinds de komst van digitale fotografie. Wat denken 11-17-jarigen hierover? Hoeveel van de modelfoto's in reclames en tijdschriften zijn volgens hen gefotoshopt? Wel 62% denkt dat alle foto's geshopt zijn (figuur 6.2). Slechts 8% gaat ervan uit dat een kwart of geen foto is geshopt. Er is een sterk leeftijdsverband. Hoe ouder, hoe vaker tieners denken dat alle foto's geshopt zijn. Vooral de 11-jarigen zijn hier nog vrij naïef in, daarna neemt het af met de leeftijd. Ook is er een opleidingseffect. Hoe hoger opgeleid, hoe meer jongeren denken dat er veel geshopt

wordt. Er is een net significant verband tussen het kijken naar meer van de diverse media en het aandeel foto's waarvan tieners denken dat ze geshopt zijn, maar dit is een zwak verband.

Hoeveel procent van de modelfoto's die je in reclame advertenties en tijdschriften ziet zijn gefotoshopt (mooier gemaakt met de computer) denk je?

Figuur 6.2. Aandeel foto's in de media dat gefotoshopt is volgens 11-17-jarigen.

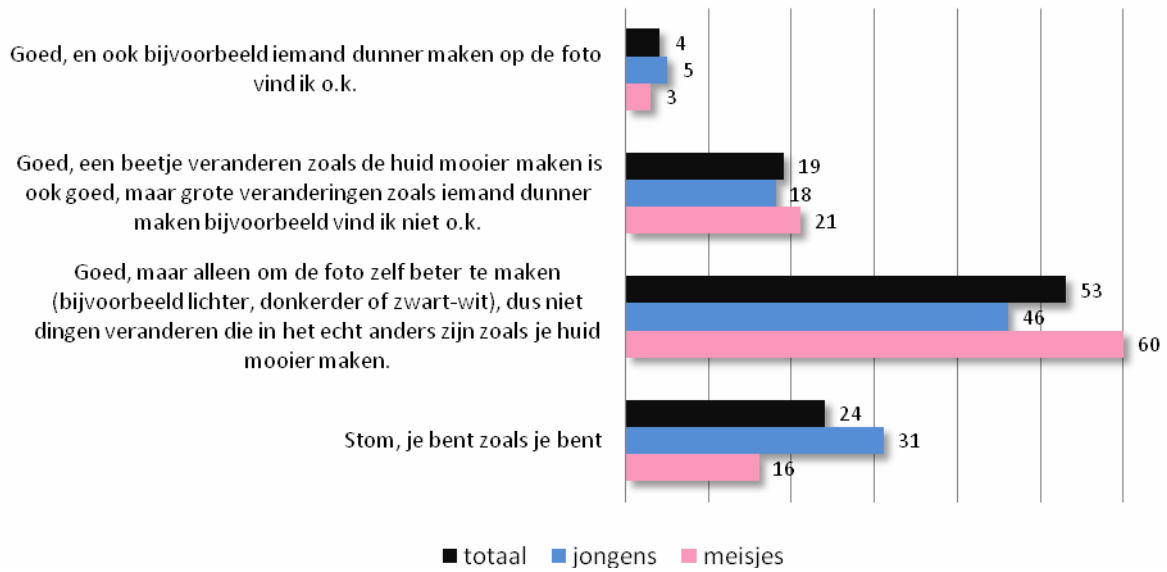
Meningen over fotoshoppen

Om het 'Photoshop vrij' logo van Sunny Bergman te krijgen, mochten de bladen wel hier en daar een pukkel wegwerken, maar geen rimpels wegshoppen. Dingen veranderen, zoals vergroten, verkleinen, slanker maken etc. waren uiteraard helemaal uit den boze. Deze regels golden overigens niet voor de reclamefoto's in de bladen.

Wat vinden tieners goed en waar ligt voor hen de grens? We hebben hen middels vier omschrijvingen gevraagd wat ze ervan vinden dat mensen foto's van zichzelf bewerken. Een kwart vindt het sowieso stom dat mensen foto's van zichzelf bewerken (figuur 6.3). Vooral jongens vinden dit. Meiden halen dit verschil in bij het antwoord dat het goed is, zolang er geen dingen anders gemaakt worden. Ook de huid mooier maken is volgens hen 'not done'. Alleen de foto verbeteren door hem bijvoorbeeld lichter of donkerder te maken is goed. Ongeveer een vijfde vindt het ook goed als de huid mooier gemaakt wordt, maar grotere veranderingen gaan hen te ver. Slechts 4% is het eens met de fotobewerkingen waarin mensen ook dunner gemaakt worden. Hoger opgeleide jongeren vinden het iets vaker stom dat er geshopt wordt dan lager opgeleide jongeren. Ook de 11, 12 en 13-jarigen vinden het vaker stom dat er geshopt wordt dan de oudere tieners.

De jongeren die het stom vinden kijken gemiddeld naar minder van de verschillende media (1,2) dan de jongeren die het goed vinden om de foto te verbeteren (1,7) en de tieners die ook de huid mooier en dunner maken o.k. vinden (2,1).

Wat vind je ervan dat mensen foto's van zichzelf bewerken?

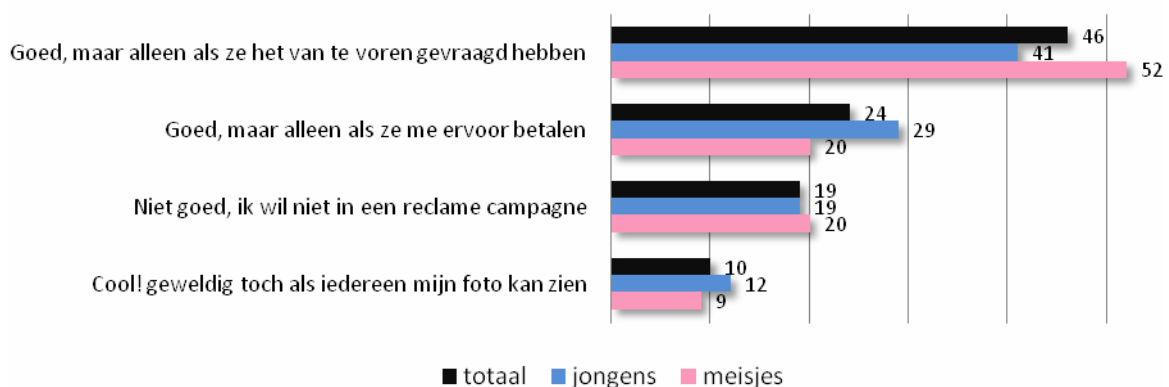

Figuur 6.3. Mening van 11-17-jarigen over het feit dat mensen foto's van zichzelf bewerken.

Wel of niet op een billboard

Tot slot hebben we de tieners gevraagd wat ze ervan zouden vinden als een merk, bijvoorbeeld Pepsi of Sony een foto van hen van internet zou kopiëren en in een reclame campagne zou gebruiken. Hoe ver gaan ze voor faam? Slechts 10% vindt het onvoorwaardelijk geweldig (figuur 6.4). 70% vindt het ook goed, maar dan wel onder bepaalde voorwaarden: het van tevoren vragen (vooral meiden) of ervoor betalen (vooral jongens). 19% van de tieners wil überhaupt niet in een reclame campagne. Er zijn geen duidelijke leeftijds- of opleidingseffecten.

Hoe zou je het vinden als bijvoorbeeld Pepsi of Sony of een ander merk een foto van jou van internet zou kopiëren en zou gebruiken in een reclame campagne?

Figuur 6.4. Reactie van 11-17-jarigen aangaande wat ze ervan zouden vinden als een merk hun foto van internet kopieert en in een campagne gebruikt.

7. Onderlinge verbanden

We hebben in dit rapport diverse onderwerpen besproken, van beroemd zijn tot fotobewerken, (on)tevreden zijn met jezelf en media consumptie. Waar raken deze gebieden elkaar? We bespreken de interessantste verbanden. Voor de overzichtelijkheid plaatsen we de verbanden in tabel 7.1. Een plus of min in de tabel betekent een zwak (maar significant) verband, twee plussen of minnen en matig verband en drie plussen of minnen een duidelijk verband.² Plussen staan voor een positief verband; als de een toeneemt, neemt ook de ander toe. Bij een negatief verband (de minnen) neemt bij toename van de een, de ander af.

	beroemd	foto's maken	foto's bewerken	online zetten	vaardigheden	# aanpassingen foto's	tevreden	# dingen anders	# dingen mooi	operatie	media	aandeel geshopt	mening geshopt
beroemd		+	+	.	.	+	.	.	+	.	+	.	+
foto's maken			+++	+++	++	+++	.	+	+	.	++	.	+
foto's bewerken				+++	+++	+++	.	+	+	+	++	+	++
online zetten					++	++	.	+	+	.	++	.	.
vaardigheden						+++	.	+	+	.	+	+	+
# aanpassingen foto							.	+	+	+	++	+	++
tevreden								--	++	--	.	+	.
# dingen anders									-	++	+	.	+
# dingen mooi										.	+	+	+
operatie											.	-	+
media												.	+
aandeel geshopt													.
mening shoppen													

Tabel 7.1 Onderling samenhang tussen onderwerpen betreft 11-17-jarigen.

Beroemd

Jongeren die beroemd willen worden, maken iets vaker foto's van zichzelf dan jongeren die niet beroemd willen worden (tabel 7.1). Ook bewerken ze deze wat vaker, maar ze zetten ze niet vaker online. Wel vragen zij wat vaker aan anderen om een foto voor hen te bewerken (niet in tabel). Daarnaast zijn er verschillen in de manier waarop de naar roem verlangende tieners over willen

² De verbanden in tabel 7.1. zijn bepaald aan de hand van gestandaardiseerde bèta's en correlatie coëfficiënten. Een zwak verband is een (significant) verband onder de ,20. Een matig verband is een verband van ,20 tot ,40 en een duidelijk verband is een verband van ,40 of hoger. Er is gecontroleerd voor sexe, leeftijd en geslacht.

komen op de foto. Zij willen veel vaker sexy, mooi, stoer en cool op de foto komen dan de jongeren die niet beroemd willen worden. Deze laatste groep wil juist vaker 'als zichzelf' overkomen dan de jongeren die wel beroemd willen worden. Tot slot zijn er zwakke verbanden met het kijken naar meer verschillende media, het aantal dingen dat ze mooi vinden aan zichzelf en hun mening over fotoshoppen; dat vinden zij wat vaker o.k.

Foto's maken, bewerken en online zetten

Voor de hand liggende verbanden met de frequentie van foto's maken zijn het bewerken ervan, het aantal aanpassingen die jongeren gemiddeld aan de foto doen, de vaardigheden die ze daartoe zeggen te hebben (van slecht tot supergoed) en het online zetten van de foto. Al deze factoren hangen duidelijk met elkaar samen (tabel 7.1).

Hoe vaker tieners foto's van zichzelf maken en bewerken, hoe positiever zij staan tegenover fotobewerking. Ook naarmate zij zelf meer dingen aan een foto veranderen en hun vaardigheden hoger inschatten, vinden het vaker o.k. dat foto's bewerkt worden. Er is daarnaast samenhang tussen foto's bewerken en 'aandeel geshopt'; naarmate jongeren zelf vaker foto's bewerken, denken zij ook dat meer foto's in reclames en bladen gefotoshopt zijn.

Jongeren die vaker foto's maken, bewerken en online zetten, willen ook meer dingen aan zichzelf veranderen, maar tegelijkertijd vinden ze ook meer dingen mooi aan zichzelf. Waarschijnlijk hangt dit allemaal samen met interesse in uiterlijk. Veel tieners (vooral meiden) zijn in hun pubertijd met hun uiterlijk bezig, dit uit zich via verschillende wegen; in foto's maken van jezelf, deze bewerken en online zetten om er aandacht mee te trekken en mooi willen overkomen op de foto. Maar ook in fantaseren over beroemd worden, veel naar verschillende media kijken en met hun eigen lichaam bezig zijn (wat vind ik mooi en wat niet).

(On)tevreden zijn

Tevredenheid hangt, en dat mag geen verrassing heten, samen met het aantal dingen dat tieners aan zichzelf willen veranderen (hoe tevredener, hoe minder ze willen veranderen), en het aantal dingen dat ze mooi vinden (hoe tevredener, hoe meer dingen ze mooi vinden). Bovendien willen jongeren naarmate ze meer tevreden zijn met zichzelf, minder vaak een operatie.

Degenen die wel een operatie willen, zijn wat vaker met fotobewerking bezig en passen meer verschillende dingen aan op hun foto's. Ook zouden ze meer dingen willen veranderen aan zichzelf. Er is een zwak negatief verband met het aandeel foto's in de media waarvan zij denken dat deze geshopt zijn; de tieners die dus een operatie willen, denken dat minder foto's in de media geshopt zijn dan de tieners die geen operatie willen. Bovendien zijn tieners naarmate zij het aandeel dat gefotoshopt is in de media hoger inschatten, meer tevreden met hoe ze er zelf uitzien. Daarnaast is er een zwak verband met de mening over fotoshoppen; dit vinden de tieners die een operatie willen vaker o.k. Overigens kan een operatie willen natuurlijk ook voortkomen uit bijvoorbeeld de wens een litteken weg te halen.

Media

Het kijken naar diverse soorten media hangt duidelijk samen met de frequentie waarmee de tieners foto's maken, foto's bewerken en het aantal dingen dat jongeren erop veranderen. Ook zetten jongeren naarmate zij meer verschillende media kijken, vaker foto's online. Zij vinden meer dingen

mooi aan zichzelf maar willen tegelijkertijd ook meer aan zichzelf veranderen. Dit kunnen zoals gezegd de tieners zijn die nou eenmaal veel met uiterlijk bezig zijn. Nadere analyse laat zien dat de dingen die tieners zouden willen veranderen naarmate zij naar meer media kijken vooral het mooier maken van hun lichaam en huid betreft en het dunner willen zijn. De dingen die zij mooier vinden zijn juist hun mond, ogen en haar. Deze twee overlappen elkaar dus niet. Wie weet heeft het als het ware een compenserende werking. "Ik ben niet blij met mijn buik, maar ik heb wel mooie ogen".